

УДК 338.24

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.78-73>

Халіна В.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та маркетингу
*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Маценко Р.В.

аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Khalina Veronika

Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Economics and Marketing
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Matsenko Roman

Postgraduate Student
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

ANALYSIS OF APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT OF “ENTERPRISE PRODUCTION POTENTIAL”

У статті висвітлено різні підходи до визначення поняття «виробничий потенціал підприємства», що включає дослідження значної кількості трактувань даного поняття, розподіл їх на декілька груп та характеристику виробничого потенціалу з урахуванням поглядів українських та закордонних науковців. Розглянуто основні теоретичні та методологічні аспекти трактування цього терміну в економічній літературі. Визначено ключові складові виробничого потенціалу та їхній вплив на ефективність діяльності підприємства. Оцінено відмінності між традиційними та сучасними підходами до його визначення. Проведено кількісний аналіз підходів до визначення виробничого потенціалу підприємства. Запропоновано власне визначення поняття «виробничий потенціал підприємства» з урахуванням актуальних тенденцій розвитку підприємств у конкурентному середовищі.

Ключові слова: виробничий потенціал, підприємство, аналіз, підходи до визначення, сучасні тренди.

The article highlights various approaches to defining the concept of “enterprise production potential”, including an analysis of numerous interpretations of this term, their classification into several groups, and a characterization of production potential considering the perspectives of both Ukrainian and foreign scholars. The main theoretical and methodological aspects of this concept in economic literature are examined. The key components of production potential and their impact on enterprise efficiency are identified. Differences between traditional and modern approaches to its definition are assessed. A quantitative analysis of approaches to defining enterprise production potential is conducted. A unique definition of the term “enterprise production potential” is proposed, taking into account current trends in enterprise development in a competitive environment. In today’s economic development and globalization, manufacturing enterprises face challenges that require the effective utilization of available resources and the implementation of advanced technologies. The dynamic nature of market conditions, intensified competition, globalization processes, and the necessity for environmental sustainability compel enterprises to rethink traditional approaches to managing production capabilities. Enterprise production potential is one of the key factors determining successful operation and development, as it defines productivity levels, resource utilization efficiency, and innovation capacity. The relevance of researching enterprise production potential is driven by the growing demands for increased efficiency in production processes, ensuring competitiveness, and maintaining flexibility in response to rapid market changes. Thus, studying the theoretical foundations of production potential in conditions of uncertainty and transformational changes is highly relevant. This allows for the identification of promising directions for resource management improvement, the development of strategies for enhancing productivity, and the exploration of the role of digitalization in ensuring sustainable economic growth of enterprises.

Keywords: production potential, enterprise, analysis, approaches to definition, modern trends.

Постановка проблеми. Реалії сучасної економіки характеризуються нестабільністю, кризовими явищами, змінами в ринкових умовах та технологічною трансформацією, що зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до управління виробничими можливостями підприємств. У таких умовах виробничий потенціал підприємства відіграє визначальну роль у забезпеченні його конкурентоспроможності, адаптивності та довгострокового розвитку. Водночас його ефективне використання залежить від здатності підприємства реагувати на виклики, оптимізувати ресурси та впроваджувати інноваційні технології. Для глибокого дослідження теоретичних аспектів управління виробничим потенціалом підприємства важливо розпочати з визначення його сутності та наукового доробку у цій царині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив велику кількість досліджень сутності поняття «виробничий потенціал підприємства». В науковий доробок зробили свій внесок автори [1–37], серед яких Сарай Н.І. [1], Федонін О.С. [3], Метленко Н.Г. [4], Краснокутська Н. [6], Должанський І.З. [8], Іщук С. [9], Михайленко О.В. [10], Яковлев В.І. [13], Швец В.Я., Жаран К.С. [18], Савченко Т.В. [27]. Але не дивлячись на масштабні дослідження та різні підходи в цій царині, важливо підходити до трактування «виробничого потенціалу підприємства» з точки зору сучасних умов господарювання та глобальних трендів в економіці.

Формулювання завдання дослідження. Метою даного дослідження є аналіз підходів до визначення поняття «виробничий потенціал підприємства».

Виклад основного матеріалу дослідження. Класичний поділ концептуальних підходів до визначення поняття «виробничий потенціал» передбачає ресурсний, підхід з точки зору можливостей та підхід, який виявляється через відповідності наявного виробничого потенціалу цілям підприємства. Ряд науковців, які є прихильниками ресурсного підходу, вважають, що виробничий потенціал – це не що інше, як ресурси, засоби, запаси, які можуть бути використані для виробництва того чи іншого продукту, надання послуг і досягнення мети підприємства. Такий підхід не повністю висвітлює сутність поняття виробничого потенціалу, оскільки не враховує сучасний стан потреб економіки. Другий підхід визначає виробничий потенціал, як потенційні можливості підприємства, ступінь його потужності. Третій спрямована на виявлення відповідності наявного виробничого потенціалу завданням і цілям підприємства. У цьому контексті виробничий потенціал розглядається не тільки як сукупність ресурсів, а й як потенційні можливості підприємства для досягнення поставленої мети.

Більш глибокий аналіз вітчизняних та закордонних джерел за період від початку 2000-х років до теперішнього часу (переважна кількість яких приходить на посткризовий період 2010–2015 рр.) дає можливість деталізувати підходи до визначення поняття «виробничий потенціал».

Перша група вчених підтримує цільовий (можливістний) підхід. Так, Сарай Н.І. [1, с. 101] трактує виробничий потенціал підприємства як його можливості щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури та якості в потрібній споживачам

кількості, що є доволі спрощеним розумінням доволі складного поняття. Хринюк О.С. та Гримашевич Т.І. [2, с. 773] під виробничим потенціалом підприємства пропонують розуміти певну сукупність можливостей із використання наявних активів для досягнення поставлених виробничих цілей. В цьому випадку автори враховують саме цільову спрямованість виробничого потенціалу. Ряд авторів вкладають у розуміння виробничого потенціалу не лише наявні, але й приховані, ті ще не проявлені і не чітко визначені можливості, які необхідно вишукувати задля подальшого його нарощування, а саме Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. [3] визначають дане поняття як наявні і приховані можливості підприємства щодо залучення і використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції. В свою чергу Михайленко О.В. [4] пропонує трактувати виробничий потенціал як потенційну можливість виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення, а також максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання. Також деякі науковці вважають, що для більшого конкретизування виробничого потенціалу необхідно враховувати обмеженість можливостей. В цьому аспекті Олексюк О.І. [5] пропонує визначати виробничий потенціал саме як максимально можливу сукупність альтернатив (можливостей) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень. А Краснокутська Н. [6, с. 74] взагалі зводить визначення до максимальної можливості випускати конкурентоспроможну продукцію та підвищувати ефективність діяльності, що доволі лаконічно поєднує в собі основні характеристики виробничого потенціалу. Також в роботі [7, с. 77] виробничий потенціал представлений як це граничні виробничі можливості щодо випуску певного обсягу продукції відповідної якості та асортименту з урахуванням вимог забезпечення стратегічної гнучкості виробничо-технічної основи підприємства. При цьому Должанський І.Ж. [8] не погоджується з такою позицією науковців і наполягає на тому, що виробничий потенціал – це величина, яка характеризує номінальні потенційні можливості підприємства на відміну від традиційного й, помилкового (на думку автора [8]) підходу, що використовує максимальні величини показників виробничих характеристик об'єктів. Дане уточнення є дещо суперечливим і потребує більшої аргументації.

Друга група науковців розглядають виробничий потенціал з точки зору системного підходу. У роботі [9] автор розкриває сутність поняття як складної, організованої, динамічної системи, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком. Метленко Н.Г. [10] визначає виробничий потенціал як інтегровану систему функціонуючих та потенційних можливостей структурованої сукупності виробничих ресурсів промислового підприємства, яка сформована на основі системного підходу та здатна забезпечити розширене виробництво конкурентоспроможної продукції, отримувати максимальний ефект від операційної діяльності підприємства за допомогою

підприємницьких здібностей персоналу з метою забезпечення сталого економічного розвитку промислового підприємства та задоволення корпоративних і суспільних інтересів. Мігай Н.Б. [11] трактує виробничий потенціал як складну систему можливостей підприємства, що виражається у сукупності виробничих ресурсів (технічних, технологічних, трудових, інформаційних, організаційних), які забезпечують ефективне здійснення виробничого процесу. У статті [12, с. 112] авторка конкретизує визначення щодо підприємств аграрного сектору як поліструктурну систему, яка включає: потенціал землі та природно-кліматичні умови; потенціал основних засобів; потенціал обігових фондів; потенціал нематеріальних активів; потенціал технологічного персоналу. Яковлев В.І. [13, с. 117] вважає виробничий потенціал системою складників, яка забезпечує виробництво конкурентоспроможної продукції на основі ресурсів підприємства для зміцнення позицій на ринку та потреб споживачів. А Руденко С.В. [14, с. 171] пропонує розуміти його як складну, багатогранну та багаторівневу, системну характеристику підприємства, яка ототожнює його можливості щодо отримання певних результатів своєї діяльності у визначених напрямках за рахунок певних організаційно-управлінських дій у процесі поєднання складових ресурсного потенціалу з технологіями, організацією та управлінням виробництвом на підприємстві. Безумовно системний підхід є найбільш комплексним, як з наукової, так і з практичної точки зору, але при цьому різнобічність поняття виробничого потенціалу змушує розглядати й інші підходи, які змістовно характеризують його у тому чи іншому контексті.

Таким чином, пропонується розглянути трактування науковців з точки зору практичного підходу, тобто, коли виробничий потенціал представляється не просто як можливість, а як здатність, тобто можливість ґрунтовно підкріплена реалізацією. Наприклад, у роботі [15] це здатність підприємства до подальшої його діяльності, що базується на тих ресурсах, які має. Цю здатність воно реалізує, використовуючи резерви. Воронкова А.Е., Пономарев В.П., Дібніс Г.І. [16] говорять про здатність окремого підприємства виконувати необхідний об'єм робіт, випускати продукцію для реалізації своєї місії і цілей, які визначені її статутом. Квятковська Л. [17] конкретизує це як здатність суб'єкта господарювання до використання як наявних, так і резервних ресурсів, необхідних для виробництва продукції в максимальних обсягах і з конкурентними властивостями в умовах НТП та прогресивності механізму управління. Більш розгорнуте визначення надане у роботі [18]: здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи наявні ресурси виробництва, а також сукупність потенційних можливостей діяльності та наявність альтернатив, найбільш вдала комбінація яких дозволяє отримати ефективні економічні результати та синергійний ефект. Для стабільності та фінансової стійкості в роботі підприємства в сучасному швидкоплинному ринковому середовищі не достатньо врахувати лише ресурси. У більш нових публікаціях останніх років автори концентрують увагу на здатності підприємства, яка застосовується для досягнення певних результатів. Так, Красноруцький О., Маренич Т. та Прусова Г. [19] дають таке визначення: виробничий потенціал підприємства – це

здатність підприємства до здійснення виробничого процесу з максимально можливим сукупним результатом використання ресурсів певної кількості та якості й функціонального співвідношення в такій діяльності на основі відповідної технології та організації виробництва, знань і здібностей управлінського персоналу та інших учасників виробничого процесу. В свою чергу Петрович Л.М. та Прокопшин-Рашкевич Л.М. [20, с. 190–191] трактують виробничий потенціал підприємства як його потенціальну здатність здійснювати трансформацію ресурсів через наявний і досягнутий рівень техніки і технології та організацію їх освоєння персоналом, з метою одержання підприємством кінцевого результату у вигляді відповідної продукції та послуг, які користуються попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках. Або лаконічне визначення Олійник Т.І., Косенко А.О. [21] як потенційної спроможності виготовляти продукцію такого асортименту, переліку та якості, які будуть задовольняти ключовим параметрам попиту на ринку чи визначення у роботі [22, с. 89]: максимальний обсяг продукції, який спроможне виробити підприємство за існуючого ресурсного забезпечення, що відображає його об'єктивні можливості.

Звичайно, не можна обійти увагою класичний та найчисельніший за наявністю прихильників ресурсний підхід, оскільки, в будь-якому випадку, основою виробничого потенціалу є ресурси. При цьому автори іноді виділяють окремі групи ресурсів. Так, Кондратюк О.І. [23] вважає, що виробничий потенціал формується основними виробничими фондами, до яких входять будівлі, споруди, трубопроводи, машини, устаткування тощо. Должанський І.Ж. [8] трактує з точки зору обсягу робіт у одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками на базі наявних виробничих фондів й оптимальній організації праці й виробництва. Дацій Н.В. [24] схильний до думки, що виробничий потенціал підприємства це відображення його виробничої діяльності і складається він з наявних матеріально-технічних факторів трудового потенціалу підприємства. Поєднує два погляди Петрович Й.М. [25] у визначенні виробничого потенціалу як сукупності виробничих (матеріальних і трудових) ресурсів фірми, які можуть бути використані для реалізації цілей виробничого підприємства. Більш узагальнені визначення представлені у інших науковців, наприклад, у роботі [26, с.126]: сукупність різного роду ресурсів без урахування їх взаємозв'язку, що здатні виробляти необхідну кількість матеріальних благ, або у більш сучасному дослідженні [27, с. 329]: наявні ресурси, практичну діяльність та можливості підприємства щодо розв'язання конкретних задач для досягнення окресленого рівня розвитку підприємства з урахуванням умов функціонування підприємства, що постійно змінюються. Також, Левченко Н. [28, с. 114–117] асоціює виробничий потенціал зі сукупністю природних умов і ресурсів, потенційними можливостями, запасами, коштами, цінностями; потужністю виробництва, засобів; економічною спроможністю; здатністю виробничих засобів досягти максимального результату. Цікавим є трактування автора роботи [29, с. 85], який пішов далі і не обмежився лише концентрацією на ресурсах, а розширив підхід застосу-

ванням компетенцій підприємства. Отже, під виробничим потенціалом науковець розуміє можливий випуск конкурентоспроможної продукції певного асортименту (сортаменту) при найбільш ефективному використанні виробничих ресурсів і компетенцій підприємства, а під компетенціями підприємства – комплекс колективного знання, досвіду і здібностей учасників виробничого процесу, який, у поєднанні з технологією, дозволяє створювати (підтримувати) конкурентні переваги та забезпечувати неповторну відмінність підприємства в певному ринковому оточенні.

З точки зору ресурсного підходу, виробничим потенціалом АПК буде здатність економічних ресурсів його галузей забезпечувати розширене відтворення та переробку продукції сільського господарства на певному рівні. З точки зору соціально-економічного підходу це буде характер виробничих відносин, що склалися, та їх вплив на рівень цієї здатності [30]. Також, в аспекті ресурсного підходу, виробничий потенціал сільського господарства, як і відповідних сільськогосподарських суб'єктів, є сукупністю природних ресурсів, способів їх використання, природних умов, робочої сили, технічних засобів та фундаментальних економічних умов [31–34] підкреслюють, що доказом виробничого потенціалу та виробничої потужності сільського господарства є наявність виробничих ресурсів. У свою чергу, здатність використовувати потенціал і розвивати оптимальні співвідношення між факторами виробництва впливає на ефективність виробничого процесу та ефективність праці. Розмір, якість і структура виробничих ресурсів та їх ефективне використання, окрім соціально-економічної системи та економічної політики, є ключовими факторами, що визначають конкурентоспроможність конкретної економіки та її секторів [34–35]. Виробничий потенціал підприємства АПК як можливість створювати продукцію в певних природно-економічних умовах, що залежить від єдності, збалансованості, взаємозв'язку його матеріально-технічних, трудових і земельних ресурсів, а також від рівня їх віддачі та ефективності використання шляхом залучення інтелектуального капіталу, від наявності та вмілого використання якого залежить ефективне функціонування господарюючого суб'єкта [37, с. 101].

Для більш досконалого вивчення вже існуючого наукового доробку щодо визначення поняття «вироб-

ничий потенціал» в рамках даного дослідження було виявлено і вивчено 40 вітчизняних та закордонних джерел, в яких науковці трактують дану економічну категорію та умовно поділено їх на чотири групи за такими підходами: цільовий, системний, практико-орієнтований та ресурсний. При цьому кількісно оцінюючи прихильників кожного з цих підходів, можна констатувати, що найчисельнішою групою є та, що підтримує ресурсний підхід (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісна оцінка підходів до визначення поняття «виробничий потенціал»

Цільовий підхід	Системний підхід	Практико-орієнтований підхід	Ресурсний підхід
Джерела			
[1–8]	[9–14]	[15–22]	[8, 23–37]
22%	16%	22%	40%

Джерело: складено авторами на основі [1–37]

Проведений всебічний аналіз дефініції «виробничий потенціал підприємства» дає можливість сформулювати власне бачення даного поняття, ґрунтуючись на системному підході, як такому, що вирізняється комплексністю, здатністю виявляти «вузькі місця» і розробляти заходи для їх усунення, сприяє створенню ефективних стратегій, які враховують взаємозв'язок всіх елементів системи та ефективному управлінню виробничими процесами.

Висновки. Таким чином, з точки зору автора даного дослідження, виробничий потенціал підприємства – це багаторівнева система наявних резервних можливостей для розвитку виробничої діяльності та компетенцій, які в майбутньому сприятимуть досягненню максимального ефекту виробництва. При цьому, виробничий потенціал є різницею між граничною виробничою потужністю, яка існує на даний момент часу і складається з існуючих ресурсів, наявних резервних можливостей та компетенцій для виявлення прихованих можливостей, та фактично задіяними виробничими потужностями. Він повинен знаходитись в стані постійного нарощування, адже весь час математично прямує до нуля і є вичерпним з точки зору наявних ресурсів та резервних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Сарай Н.І. Виробничий потенціал підприємства: сутність та особливості діагностики. *Інноваційна економіка*. 2012. № 12. С. 100–103.
2. Хринюк О.С., Гримашевич Т.І. Теоретико-методичні аспекти оцінки виробничого потенціалу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 13. С. 772–776. URL: <https://surl.li/lrzvno>
3. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. Київ : КНЕУ. 2006. 316 с.
4. Метленко Н.Г. Виробничий потенціал як фактор забезпечення розвитку внутрішнього господарського механізму промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2010. № 7. URL: <https://surl.li/nufetg>
5. Олексюк О.І. Управління потенціалом акціонерних товариств. Автореф. дис. канд. екон. наук. Київ, 2001.
6. Краснокутська Н. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури. 2005. 352 с.
7. Мазко І.М. Механізм оцінки управління виробничим потенціалом підприємства. *Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки ЖДТУ*. 2013. Т. 2. С. 77–78.
8. Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Рашупкіна В.М. Управління потенціалом підприємства: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2006. 362 с.
9. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств. *Регіональна економіка*. 2010. 3. С.48–56.

10. Михайленко О.В. Теоретичні аспекти формування виробничого потенціалу АПК. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 3. С. 74–79.
11. Мігай Н.Б. Управління виробничим потенціалом машинобудівних підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 7(97). С. 121–128.
12. Кузенко Т.Б., Сабліна Н.В. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 123–132.
13. Яковлев В.І. Трагування економічної категорії виробничого потенціалу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 115–120. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/25.pdf
14. Руденко С.В. Виробничий потенціал аграрного підприємства: економічна сутність та роль у формуванні економічного потенціалу. *Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка*. 2016. Вип. 172. С. 164–175. URL: <https://surl.li/uxvuyrb>.
15. Бачевський Б.Є., Заблюдська І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства: навч. пос. 2009. 400 с.
16. Воронкова А.Е. Підтримка конкурентоспроможного потенціалу підприємства. Київ : Техніка. 2000. 152 с.
17. Квятковська Л.А. Економічна оцінка виробничого потенціалу машинобудівного підприємства: автореф. дис. Харків. 2011. 20с.
18. Швець В.Я., Жаран К.С. Виробничий потенціал як економічна категорія діяльності промислових підприємств. *Економічний вісник НГУ*. 2012. № 2. С. 59–65.
19. Красноруцький О., Маренич Т., Прусова Г. Виробничий потенціал підприємства як економічна категорія. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 2. С. 76–83.
20. Петрович Й.М., Прокопишин-Рашкевич Л.М. Сучасні аспекти управління виробничим потенціалом промислових підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2020. Том 4. № 1. С. 188–194. URL: <https://surl.li/lhyacc>
21. Олійник Т.І., Косенко А.О. Управління виробничим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/78.pdf
22. Захаренко М.М. Організаційно-економічні засади формування системи управління потенціалом підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 88–93. URL: <https://surl.li/tpdxjo>
23. Кондратюк О.І. Економічний потенціал країни, його суть та тенденції розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 3 (105). С. 91–98.
24. Дацій Н. Залучення інвестицій як засіб розвитку виробничого потенціалу промисловості. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 19. С. 2–4.
25. Петрович Й.М., Будішева І.О., Устінова І.Г. Економіка виробничого підприємництва. Київ : Т-во «Знання». 2002. 405 с.
26. Бойківська Г. Напрями підвищення ефективності використання виробничого потенціалу переробних підприємств системи АПК: монографія. Тернопіль : Крок. 2012. 238 с.
27. Савченко Т.В. Основні підходи до визначення сутності потенціалу підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6(17). С. 325–330. URL: <https://surl.li/sgscnf>
28. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С. 114–117.
29. Гончарук О.В. Розробка методичного забезпечення оцінки виробничого потенціалу металургійних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12. Частина 1. С. 84–88. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/20.pdf
30. Пасемко Г.П., Бага Л.Г., Довгаль С.В., Момот А.С. Економічний та виробничий потенціали АПК. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. 2018. № 3. С. 25–32. URL: <https://surl.li/kjvwgd>
31. Siudek T., Zawajska A. Competitiveness in the economic concepts, theories and empirical research. *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*. 2014. No. 13. P. 91–108.
32. Kreneva S., Halturina E., Larionova T., Shvetsov M., Tereshina V. Influence of factors of production on efficiency of production systems. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2015. No. 6. С. 411–418.
33. Barthelemy D., David J. (eds). Production Rights in European Agriculture. *INRA Editions, Elsevier, Amsterdam*. 2001. No. 197.
34. Pawlewicz A., Pawlewicz K. Regional differences in agricultural production potential in the European Union Member States. *Proceedings of the International Conference Economic Science for Rural Development*. Jelgava, LLU ESAF. 2018. No. 47. P. 483–489.
35. Latruffe L. Competitiveness, productivity and efficiency in the agricultural and agri-food sectors. *OECD Food, Agriculture and Fisheries Working Papers*. 2010. No. 30.
36. Khalina V. Yu., Smachylo V. V., Butskiy V. O., Ustilovska A. S. Formation of the newest educational paradigm under influence of global exogenous factors. *Almanahul SWorld Issue*. 2020. No. 4. P. 188–192.
37. Остапенко Т.В. Виробничий потенціал підприємств АПК: поняття та оцінка. *Молодий вчений*. 2014. № 4(07). С. 100–104. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/4/27.pdf>

References:

1. Sarai N. I. (2012) Vyrobynychi potentsial pidpryiemstva: sutnist ta osoblyvosti diahnostryky [Production potential of an enterprise: essence and features of diagnostics.]. *Innovatsiina ekonomika*. no. 12. pp. 100–103.
2. Khryniuk O. S., Hrymashevych T. I. (2017) Teoretyko-metodychni aspekty otsinky vyrobynychoho potentsialu pidpryiemstva [Theoretical and methodological aspects of assessing the production potential of an enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*. is. 13. pp. 772–776. Available at: <https://surl.li/lrvzvo> (accessed January 25, 2025).
3. Fedonin O. S. (2006) Potentsial pidpryiemstva: formuvannia ta otsinka: navch. Posibnyk [Enterprise potential: formation and assessment]. Kyiv: KNEU. 316p.
4. Metlenko N. H. (2010) Vyrobynychi potentsial yak faktor zabezpechennia rozvytku vnutrishnoho hospodarskoho mekhanizmu promyslovykh pidpryiemstv [Production potential as a factor ensuring the development of the internal economic mechanism of industrial enterprises]. *Efektivna ekonomika*. no. 7. Available at: <https://surl.li/nufetg> (accessed January 25, 2025).

5. Oleksiuk O. I. (2001) Upravlinnia potentsialom aktsionerlykh tovarystv [Managing the potential of joint-stock companies]. Avtoref. dys. Kyiv.
6. Krasnokutska N. (2005) Potentsial pidpryiemstva: formuvannia ta otsinka [Enterprise potential: formation and assessment]: navch. posib. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 352 p.
7. Mazko I. M. (2013) Mekhanizm otsinky upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpryiemstva [Mechanism for assessing the management of the production potential of an enterprise]. *Tezy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi on-line konferentsii aspirantiv, molodykh uchenykh ta studentiv, prysviachenoi Dniu nauky ZhDTU*. vol. 2. pp. 77–78.
8. Dolzhanskyi I. Z., Zahorna T. O., Udalykh O. O., Herasymenko I. M., Rashchupkina V. M. (2006) Upravlinnia potentsialom pidpryiemstva [Enterprise potential management]: navch. posibnyk. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 362 p.
9. Ishchuk S. (2010) Kontseptualni zasady formuvannia ta rozvytku vyrobnychoho potentsialu promyslovykh pidpryiemstv [Conceptual principles of the formation and development of the production potential of industrial enterprises]. *Rehionalna ekonomika*. no. 3. pp. 48–56.
10. Mykhailenko O. V., Skopenko N. S. (2011) Teoretychni aspekty formuvannia vyrobnychoho potentsialu APK [Theoretical aspects of the formation of the production potential of the agricultural complex.]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 3. pp. 74–79.
11. Mihai N. B. (2009) Upravlinnia vyrobnychym potentsialom mashynobudivnykh pidpryiemstv v umovakh makroekonomichnoi nestabilnosti [Management of the production potential of machine-building enterprises in conditions of macroeconomic instability]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 7(97). pp. 121–128.
12. Kuzenko T. B., Sablina N. V. (2015) Metodychni pidkhody do upravlinnia finansovym potentsialom pidpryiemstva [Methodological approaches to managing the financial potential of an enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 4. pp. 123–132.
13. Yakovlev V. I. (2018) Traktuvannia ekonomichnoi katehorii vyrobnychoho potentsialu [Interpretation of the economic category of production potential]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. is. 34. pp. 115–120. Available at: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/25.pdf (accessed January 25, 2025).
14. Rudenko S. V. (2016) Vyrobnychi potentsial ahrarnoho pidpryiemstva: ekonomichna sutnist ta rol u formuvanni ekonomichnoho potentsialu [Production potential of an agricultural enterprise: economic essence and role in the formation of economic potential]. *Visnyk KhNTUSH im. P. Vasylenka*. is. 172. pp. 164–175. Available at: <https://surl.li/yxvypb> (accessed January 25, 2025).
15. Bachevskyi B. Ie., Zablodska I. V., Reshetniak O. O. (2009) Potentsial i rozvytok pidpryiemstva [Potential and development of the enterprise]. 400 p.
16. Voronkova A. E. (2000) Pidtrymka konkurentospromozhnoho potentsialu pidpryiemstva [Supporting the competitive potential of the enterprise]. Kyiv: Tekhnika. 152 p.
17. Kviatkovska L. A. (2011) Ekonomichna otsinka vyrobnychoho potentsialu mashynobudivnoho pidpryiemstva [Economic assessment of the production potential of a machine-building enterprise]: avtoref. dys. Kharkiv. 20 p.
18. Shvets V. Ia., Zharan K. S. (2012) Vyrobnychi potentsial yak ekonomichna katehoriia diialnosti promyslovykh pidpryiemstv [Production potential as an economic category of industrial enterprises]. *Ekonomichniy visnyk NHU*. no. 2. pp. 59–65.
19. Krasnorutskyi O., Marenych T., Prusova H. (2024) Vyrobnychi potentsial pidpryiemstva yak ekonomichna katehoriia [Production potential of an enterprise as an economic category]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*. no. 2. pp. 76–83.
20. Petrovych Y. M., Prokopyshyn-Rashkevych L. M. (2020) Suchasni aspekty upravlinnia vyrobnychym potentsialom promyslovykh pidpryiemstv [Modern aspects of managing the production potential of industrial enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika"*. vol. 4. no. 1. pp. 188–194. Available at: <https://surl.li/lhyacc> (accessed January 25, 2025).
21. Oliinyk T. I., Kosenko A. O. (2020) Upravlinnia vyrobnychym potentsialom pidpryiemstva [Management of the production potential of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*. no. 11. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/78.pdf (accessed January 25, 2025).
22. Zakharenko M. M. (2018) Orhanizatsiino-ekonomichni zasady formuvannia systemy upravlinnia potentsialom pidpryiemstva [Organizational and economic principles of forming an enterprise potential management system]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 23. pp. 88–93. Available at: <https://surl.li/tpdxjo> (accessed January 25, 2025).
23. Kondratiuk O. I. (2010) Ekonomichniy potentsial krainy, yoho sut ta tendentsii rozvytku [The country's economic potential, its essence and development trends]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 3 (105). pp. 91–98.
24. Datsii N. (2008) Zaluchennia investytsii yak zasib rozvytku vyrobnychoho potentsialu promyslovosti [Attracting investment as a means of developing the production potential of industry]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 19. pp. 2–4.
25. Petrovych Y. M., Budishcheva I. O., Ustinova I. H. (2002) Ekonomika vyrobnychoho pidpryiemnytstva [Economics of manufacturing entrepreneurship]. Kyiv: T-vo «Znannia». 405p.
26. Boikivska H. (2012) Napriamy pidvyschennia efektyvnosti vykorystannia vyrobnychoho potentsialu pererobnykh pidpryiemstv systemy APK [Directions for increasing the efficiency of using the production potential of processing enterprises of the agro-industrial complex system]: monohrafiia. Ternopil: Krok. 238p.
27. Savchenko T. V. (2018) Osnovni pidkhody do vyznachennia sutnosti potentsialu pidpryiemstva [Directions for increasing the efficiency of using the production potential of processing enterprises of the agro-industrial complex system]. *Shhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. is. 6(17). pp. 325–330. Available at: <https://surl.li/sgscnf> (accessed January 25, 2025).
28. Levchenko N. M. (2012) Finansovyi potentsial pidpryiemstva: sutnist ta pidkhody do diahnostryky [Financial potential of an enterprise: essence and approaches to diagnostics]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 2. pp. 114–117.
29. Honcharuk O. V. (2015) Rozrobka metodychnoho zabezpechennia otsinky vyrobnychoho potentsialu metalurhiinykh pidpryiemstv [Development of methodological support for assessing the production potential of metallurgical enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. is. 12. part 1. pp. 84–88. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/20.pdf (accessed January 25, 2025).

30. Pasemko H. P., Baha L. H., Dovhal S. V., Momot A. S. (2018) Ekonomichnyi ta vyrobnychiy potentsialy APK [Economic and production potential of the agricultural complex]. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva*. no. 3. pp. 25–32. Available at: <https://surl.li/kjvwgd> (accessed January 25, 2025).
31. Siudek T., Zawajska A. (2014) Competitiveness in the economic concepts, theories and empirical research. *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*. no. 13. pp. 91–108.
32. Kreneva S., Halturina E., Larionova T., Shvetsov M., Tereshina V. (2015) Influence of factors of production on efficiency of production systems. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. no. 6. pp. 411–418.
33. Barthelemy D., David J. (2001). Production Rights in European Agriculture. *INRA Editions, Elsevier, Amsterdam*. no. 197.
34. Pawlewicz A., Pawlewicz K. (2018) Regional differences in agricultural production potential in the European Union Member States. *Proceedings of the International Conference Economic Science for Rural Development*. Jelgava, LLU ESAF. No. 47. pp. 483–489.
35. Latruffe L. (2010) Competitiveness, productivity and efficiency in the agricultural and agri-food sectors. *OECD Food, Agriculture and Fisheries Working Papers*. no. 30.
36. Khalina V.Yu., Smachylo V.V., Butskiy V.O., Ustilovska A.S. (2020) Formation of the newest educational paradigm under influence of global exogenous factors. *Almanahul SWorld Issue*. no 4. pp. 188–192.
37. Ostapenko T. V. (2014) Vyrobnychiy potentsial pidpriemstv APK: poniattia ta otsinka [Production potential of agro-industrial enterprises: concept and assessment]. *Molodyi vchenyi*. no. 4(07). pp. 100–104. Available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/4/27.pdf> (accessed January 25, 2025).